

פ ר ו ט ר ק ר ל מסי 319
מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
שהתקיימה ביום ד', י"ב באדר ב', תשל"ג
(14.3.73), שעה 8:30

נ כ ח ר

חברי הוועדה:

היו"ר י. גולדשמידט
א. אנקוריון
ר. ארזי
מ. ביבי
י.ה. קלינגהופר

מוזמנים:
מ. גלס - מטעם משרד המשפטים
י. קרפ - " " "
ד"ר חיגר - מטעם משרד הדתות

ר. מלחי - מזכירת הוועדה

רשמה: מ. טרלו

סדר היום: 1. חוק יחסי ממון בין בני-זוג, תשכ"ט - 1969

2. תקנות בדבר קביעת חיקוקים לענין סעיפים 213 ו-214

היו"ר י. גולדשמידט: אני פותח את הישיבה.

חוק יחסי ממון בין בני-זוג, תשכ"ט - 1969

היו"ר י. גולדשמידט: דנו בסעיף 10(4) והקשר שלו עם סעיפים 7 ו-8 בישיבה האחרונה נתעוררו שתי שאלות. השאלה הראשונה חוות דעת והן אינן בידינו עדיין. הנושא האחד היה: השלכות אפשריות על כשרות הגט אם הוא יינתן בנסיבות סעיף 10(4) מאפשר. רצינו לקבל חוות דעת של ד"ר רקובר וגם של ד"ר חיגר, אם ירצה.

שאלה שניה שנתעוררה היתה: מה המצב היום. חה"כ ארידור הזכיר פסק-דין של השופט קיסטר. יתכן שגם בענין זה אנחנו צריכים לקבל חוות דעת משותפת של ידין, חיגר ורקובר.

שאלה אחרת היא, האם זה ברור מה זה פקיעת נשואין שהחוק הזה מדבר עליה. הגעתי למסקנה שיש צורך להבטיח שמשמעות המונח בחוק הזה יהיה ברור. התעורר ספק אם פקיעת נשואין עשויה להתפרש בבית המשפט כחלוגה על הפרדה דה-פקטו שאין לה אותם הסימנים של פקיעת נשואין; או אם זה יכול להתפרש שזה כולל גם הפרדה. אני בדעה שכאשר החוק מדבר על פקיעת נשואין, הוא מתכוון לאקט שנותן את החופש הגמור לשני בני הזוג, ולא דבר אחר.

היות ונתעורר ספק, אני חושב שזה אחד הדברים שאנחנו חייבים לקבוע עמדה לגביהם. לא נוכל להשאיר את הספק הזה תלוי ועומד.

ארגון נשי ויצו ביקש ראיון אתי ואני נפגשתי עם משלחת של שלוש גבירות, ב"כ הארגון. הן שאלו שאלות כלליות בקשר לחוק. מסרתי להם את האינפורמציה שבידי. מתוך ההצעות שהן העלו, הן עומדות ביתר שאת על מספר דברים וזה יחייב אותנו, באחת הישיבות, להתייחס לתסקיר שלהן.

בהעדר חוות הדעת שהזכרתי, אינני רואה אפשרות לסכם בישיבה זו את עמדת הועדה לגבי פסקא 10(4). אנחנו נדון בסעיף 11.

סעיף 11

היו"ר י. גולדשמידט: האם החוק יחול על כל היורשים שלו? היורשים יכולים להיות הבנים וגם אחים או הורים, אם לבן הזוג הנפטר יש יורש לא רק כזה שיש לו זיקה טבעית לרכוש הזה, האם אנחנו רוצים שהחוק הזה יחול? או שנאמר שבמקרים של יורשים מסוימים אנחנו רוצים שהוא יחול, ובמקרים אחרים אין טעם דוקא באיזון משאבים.

מ. ביבי: השאלה מהי עמדתו של חוק הירושה. איזון משאבים, פירושו של דבר שחלקה של האשה יפחת לגבי חוק הירושה. אחר-כך יוצא שביתר יתחלקו כל היורשים.

לי נראה שבמקרה של מוות, איזון המשאבים לא צריך לחול, אלא לגבי דברים שהוסכם עליהם בין בני הזוג. חוק הירושה צריך לפעול במקרה זה. יבוא חוק איזון המשאבים ויגיד, מאחר ודברים אלה הוסכמו בין בני הזוג לאזן אותם, הרי הם יתאזנו על אף קיומו של חוק הירושה. לא נראה לי שאפשר בסעיף כזה להתעלם מהזכרת חוק הירושה.

ד. ארזי: השאלה היא שצריך לקבוע מה אנחנו רוצים.

הדבר שמתבקש מעצמו הוא, שבמקרה הזה פועל חוק הירושה. או יש אפשרות לכתוב את זה בסעיף 11 או לפחות בסעיף 11א אם מוחקים, ברור שבאותו מקרה יחול חוק הירושה. חוק איזון משאבים בא להסדיר דברים כל עוד שיש פקיעת נשואין, אבל זה גם פועל במקרה של מוות. אבל במקרה של מוות, יש חוק הירושה.

ד"ר חייגר: השאלה היא: מהו העזבון.

ד. ארזי: אני לא מבין מתי נחוץ לנו דבר שהוא יוצא מן הכלל לגבי חוק הירושה.

א. אנקוריון: בנוסף למה שחוק הירושה נותן לכן הזוג הנשאר, החוק הזה בא לתת הצעות נוספות. קבענו שבחיייה, כאשר הנשואין פוקעים, היא מקבלת מחצית. אם לדבר על הירושים שלה, אפשר היה לומר שרק הקרובים ביותר, כמו ילדים, צריך לכלול במסגרת הזאת שנהנים מהנאה נוספת שיש כאן. אף-על-פי-כן נדמה לי שאסור לנו לעשות את זה. איננו צריכים לערבב אחד עם השני. החוק הזה בא להוסיף ולא לגרוע.

לא ניכנס למצב הפוך, שמתוך רצון לתת שוויון זכויות לאשה, נביא את חב"על להפסד זכויות. על אף הרצון הראשוני להגביל את העניין רק ליורשים הצעירים, לילדים, נראה לי שאנחנו נסתכן בעניין הזה. לפי דעתי זה בא להוסיף ולא לגרוע התוצאה היא, שיש לקבל את הסעיף כמות שהוא.

האשה יורשת רבע, ולפעמים גם חצי מהבעל. את זה קבע חוק הירושה. אנחנו קובעים פה עקרון שהרכוש שנרכש על-ידם בימי הנשואין, הוא רכוש משותף, והחצי מגיע לאשה. אם הנשואין פוקעים עקב המוות, החצי שלה. לכן אני סבור שצריך להשאיר את הסעיף הזה.

י.ה. קלינגהופר: מהערותיך הנכונות מתבקשת מסקנה אחרת.

אלה שניסחו את הסעיף הזה לא ידעו מה הם רוצים. החוק דן בהסדר איזון המשאבים. זאת אומרת, בחלוקת הנכסים עם פקיעת הנשואין. החוק בא לחלק את הנכסים בין בני זוג לשעת פקיעת הנשואין. מה פה הזיקה לבעיית הירושה? אלה הן שתי סוגיות שונות ונפרדות מטבע הדברים.

אני צריך לפתור את הבעיות של החוק הזה. הירושים יכולים להיות מסוכסכים ביניהם לכין עצמם. אני אכניס אותם כאן עם מעמד של בן זוג? צריך לפתור את הבעיה של אפוטרופוס או פנהל העזבון שיבוא במקום הנפטר ויהיה רשאי לפעול להסדר איזון המשאבים בין הנפטר ובין בן הזוג שנשאר בחיים. אינני יכול לפתור בעיות ירושה בלי לדעת מהו העזבון. הירושים אינם באים

באים במקום הנפטר. צריך להפריד בין שתי הסוגיות. זה שלב מוקדם יותר ואין עדיין עזבון. אני צריך להעמיד מי שהוא בנעלי הנפטר לשם הסדרת איזון המשאבים.

צריך לדאוג לכך שתהיה אפשרות לבצע את החלוקה לפי איזון המשאבים על פי הנראות חוק זה. אחר-כך כאשר ההליכים האלה ייגמרו ותדע בדיוק מה הנכסים הנכונים עם העזבון. כאן נכנס חוק הירושה לתמונה. הם יורשים את נכסי הנפטר. אחרי שזה יתבצע את נכסי הנפטר, אני מחלק אותם בין היורשים על פי חוק הירושה.

היו"ר י. גולדשמידט: השאלה היא מה חל בראשונה, חוק איזון משאבים או חוק הירושה. אם היה מיליון לירות לבן הזוג ערב הנשואין, הוא בלי ספק ירכוש את הנפטר, והוא צריך להיות חלק מן העזבון. אם אני מפעיל קודם את חוק הירושה, אין מקום לחוק איזון משאבים. אם אני מפעיל קודם את חוק הירושה, אז כל מי שיש לו בעלות ברורה, מהווה את העזבון. אבל אם מפעילים קודם את החוק הזה, יתכן שאני מוסיף לעזבון שלו ויתכן שאני גם גורע ממנו, לפי העובדות. רק אז עשויה להתעורר השאלה המהותית, האם לכל סוגי היורשים אנחנו רוצים להפעיל את חוק איזון המשאבים, או רק לגבי סוגים מסויימים של היורשים?

ר. ארזי: נניח שהעזבון שווה מיליון ל"י. הבעל הלך לעולמו. האם אנחנו במקרה זה צריכים לומר שחל חוק איזון המשאבים? האלמנה מקבלת חצי מיליון והיורשים יורשים את החצי השני? מהחצי השני, גם האשה מקבלת. השאלה אם זה לא עומד בסתירה עם חוק הירושה. בחוק הירושה יש אפשרויות שונות. יכולים להיות ילדים לאשה מהבעל הראשון והילדים האלה יורשים רק חלק, ויכולים להיות ילדים מהבעל. האם הם יקבלו רק מהחצי מיליון?

י.ה. קלינגהופר: יש לך אותה בעיה לגבי הגירושין. אם אתה מתגרש ומחלקים לפי החוק הזה, ומצד שני בן הזוג הולך לעולמו, אז אתה תחזיר את החצי שלך ליורשים?

א. אנקוריון: אני חושב שיש ערבוב מושגים מוחלט שני החוקים מקבילים ותקפים. עם מותו של הבעל, יש שאלה של חלוקת הרכוש בין הנפטר ובין האלמנה, ויש חוק הירושה שדואג לחלוקת הרכוש של הבעל בין היורשים. כדי לדעת איזה רכוש יחלקו בין היורשים, צריך לדעת מה יש לבעל. את זה קובע החוק הזה. למחרת המוות אין סיבה מדוע לא תלך האשה או יורש אחר לבית המשפט לבקש צו ירושה. בצו ירושה אין הכרח לקבוע את הנכסים. מספיק לומר שהיורשים הם אלה ואלה. לבית המשפט לא חשוב מה השאיר הנפטר. בית המשפט יתן צו ירושה. מה הם נכסי הבעל, זאת יקבע בית המשפט במהלך המשפט. היורשים הם אלה שנקבעו בצו הירושה.

השאלה היא, האם אנחנו רוצים שבמקרה של פקיעת נשואין, נגביל את העניין רק לילדים או גם ליורשים אחרים. אני בא למסקנה שלא צריך לשנות שום דבר. רכושו של הבעל - רכושו; רכושה של האשה - רכושה.

ג. ארזי:

מפנה לחוק הירושה, סעיף 11(א) ש
במקרה זה האשה צריכה לקבל 25% מהעזבון.
אם אומרים שזה לפי חוק איזון המשאבים, היא צריכה לקבל 50%.

י.ה. קלינגהופר:

היא מקבלת קודם 50% ואחר-כך רבע
מהרכוש של הבעל. זאת אומרת שהיא

מקבלת 62,5%.

מ. גלס:

העניין נולד מזהלשהכלל אצלנו הוא
שיש הפרדת נכסים בין בני הזוג. זה
כלל משפטי פשוט, אבל יש בעיה חברתית שצריך לפתור. השיטה של
הפרדת נכסים איננה הכלל בארצות העולם. היתה קיימת השיטה
הנהוגה בארצות המסורת הצרפתית, שיש שותפות בכל הנכסים הנדיים,
בין שנרכשו לפני הנשואין ובין שנרכשו אחרי הנשואין, ובזמן הנשואין.
השיטה הצרפתית ושיטות קונטיננטליות אחרות, הולכות לפי כלל זה.
נפטר אדם והוא נשוי, קודם כל מפרקים את השותפות ואחר-כך מספלים
כבעיות העזבון של הנפטר. דברי ההסבר לסעיף פראים שהשיטה אצלנו
הפוכה. לבן הזוג שנשאר בחיים, אין זכויות חפציות ברכוש של
השני, אלא הוא בבחינת נושה. יש לו זכויות אובליגטוריות.
סעיף 104 של חוק הירושה מדבר על: הסכומים הנאים יסולקו לפי
סדר עדיפות זה... הכוונה היא: ראשית כל יש להסדיר את העזבון
מבחינת הנושים. אם הבעל שנפטר נמצא במצב של פשיטת רגל, לא
ימסרו לאשה את עניין איזון המשאבים, אלא קודם משלמים לנושים.
המגמה של החוק היא, שבגמר הנשואין, הזכויות ההדדיות בין
בני הזוג הם זכויות של נושה וחייב ולא של אנשים שמחלקים זכויות
של קניין. לא הייתי אומר "יבואו יורשיו במקומו", לגבי הזכות או
החובה על פי פרק זה, אלא הייתי אומר: יבוא עזבונו במקומו.
העזבון יכול להיות מיוצג או ע"י כלל היורשים או ע"י מנהל
עזבון או ע"י מוציא לפועל של צוואה או הנאמן בפשיטת הרגל של
העזבון. חוץ מזה ישנה הבעיה של סעיף 1642 של המג'לה. אם לא
נאמר במקום אחר בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים, הרי פקיעת
הנשואין בין בני הזוג, זה עניין לאיזון המשאבים שהם של נושה
וחייב. אז אולי נאמר את הדבר הזה.

ד"ר חייגר:

היורשים הם התובעים את האיזון.
כאשר האשה נפטרה, אומרים יורשי האשה
לבעל: קודם ניקח מחצית ממה שמגיע לאשה, והחלק השני נחלק לפי
דיני הירושה. יש מקרה אחר, כאשר היורדים הם הנתבעים.
התובע הוא החי. אז יש הבדל בשני המושגים האלה. אם התובע הוא
בן הזוג, הוא תובע מחצית הנכסים, אבל אז באים היורשים ואומרים:
לא, אנחנו צריכים לאזן. זה תלוי במצב היורשים יאמרו שהם יקבלו
יותר מאשר לפי חוק הירושה, כי הם יורשים גם את החלק של הנפטר
וגם מהחלק השני.

באנגליה מתלכטים בבעיה הזאת. כאשר

את חוקי הירושה צריך לשנות, זה יכול להיות גם לרעת בן הזוג.

היו"ר י. גולדשמידט: צריך לדאוג לאיזון משאבים כאילו בן הזוג בחיים. אחר-כך חל חוק הירושה. מקיימים איזון משאבים לפי הפרק הזה כאילו הוא בחיים. אם כך, אין הסעיף הזה מתייחס כלל וכלל להבדל בין שני המצבים. אם מגדילים את העזבון שלו או מצמצמים אותו, החוק לא נכנס לבעיה הזאת. לחוק יחסי מרון יש ראשונות בסדר, לפני הפעלת חוק הירושה.

לי היה נראה שנקבל ניסוח קצת יותר מלא שמסיר ספקות, ואומר מה שאנחנו מבינים שהסעיף רוצה לומר. כוונות החוק היו לכל חלקי המשפחה הקרובה, איש, אשתו והילדים. אם אומרים שנבצע את זה עם השינויים שיהיו בהרבה מקרים משמעותיים מאד, והם יכולים להיות - אם הם לטובת החלק החי - לרעת היורשים. הספק שלי לא כל כך תופס. אבל אם הם לרעת החלק החי, מעשירים את כל היורשים האפשריים, וגם את היורשים לפי צוואה, האם-כחוק הזה אנחנו מתכוונים לבצע דבר כזה? אם אין צורך להגביל את איזון המשאבים עד שנדע קצת מהם היורשים שיצסקו בזה? לאחר שהיה לנו ניסוח אחר, נוכל להתייחס לשאלה זו.

מ. ביבי: אני סבור, כאשר נתקבל חוק הירושה הוא קבע 50% חוק איזון משאבים אומר: לא בתקופה של מות אחד הצדדים אנחנו רוצים לקבוע את החלוקה הזאת, אלא במקרה שבן הזוג השני בכל זאת חי, אנחנו רוצים לקבוע לו 50%. זאת המגמה של חוק איזון משאבים. כאשר בן הזוג נפטר אם יש איזה הסכם כל שהוא על הוצאת חלקים מהנכסים הטעונים איזון, יכולים לומר שבן הזוג שיש לו מגרש על שמו, לא יבוא בחשבון האיזון, למשל. אם נפטר אחד מבני הזוג, צריכים להוציא את הנכסים שהוסכם ביניהם שהם לא יאוזנו. אם אנחנו אומרים שצריך לאזן קודם משאבים, צריך קודם כל להוציא את הדברים שהוסכם ביניהם לא להכניס לאיזון. מעתה הלל צריך ללכת לפי חוק הירושה.

כאשר אומרים: החוק הזה בא להוסיף ולא לגרוע, מה פירוש הדבר? קודם כל לחלק לפי איזון משאבים. זה מרושש את הילדים. אני סבור שאנחנו צריכים לראות את הדברים משולבים, כאשר יש מעין דירוג, ונראה את הצעדים שעל-פיהם שני החוקים האלה הולכים, במקרים מסוימים.

ה ו ח ל ט

היועצים המשפטיים מתבקשים להביא ניסוח חדש לסעיף, ולהתחשב גם באספקט שהעלה חה"כ ביבי.

תקנות בדבר קביעת חיקוקים לענין סעיפים 213 ו-214

היו"ר י. גולדשמידט: השר בא להציע נושאים נוספים שעליהם יחולו סעיפים 213 ו-214 לחוק סדר הדין הפלילי.

י. קרפ:
הרעיון הוא לקבוע סדרי דין מקוצרים
במסגרת סעיפים 213 ו-214, לצורך שני
חוקים נוספים - חוק הגנים הלאומיים ושמורות הטבע, תשכ"ג - 1963
ובחוק הטיס.

סעיף 213 לחוק סדר הדין הפלילי, מאפשר
סדרי הזמנה מיוחדים בעבירות קלות.

לגבי כללי רכב, נקבע שדי בהדבקת הדו"ח
על גבי המכונית כדי שיראו בכך מסירת הזמנה לדין. לגבי כלי טיס
יש מגמה לקבוע צורה אקוויוולנטית של מסירה.

סעיף 214 קובע סדרי דין מקוצרים שלא
בנוכחות הנאשם. אם זניח נאשם שלא בפניו, יטילו עליו רק
קנס ולא מאסר.

בהתאם לסעיפים האלה, נקבעה רשימה
בתקנות. הרשימה היא על עבירות קלות, ולא מוצדק שהדין לגביהם
יתנהל לפי הפרוצדורה המקובלת. בשני המקרים שאנחנו מציעים,
מדובר בעבירות קנס. העוכדה היא שההתייחסות אליהן היא בעלת
אופי כזה, שמצדיקה אפשרות של תשלום קנס בלי פרוצדורה מיוחדת
בבית המשפט, ובמקרה של אי-תשלום קנס, הן מצדיקות את הפרוצדורה
המיוחדת הזאת שקבועה בסעיף 214.

אדם שקוטף פרח בשמורת טבע, ימסרו לו
טופס וניתנת לו ברירה לשלם קנס. אם הוא לא משלם, מתחילה
פרוצדורה בבית המשפט. בדרך כלל, פרט לקיצור של מסירת הזמנה
מחדש, המשפט מתנהל כרגיל. אם הוא לא שילם ולא הופיע, ולא טען
שום טענות על גבי הטופס שהוא לא מודה באשמה, אפשר יהיה לדון
אותו שלא בפניו.

אותו דבר לגבי עבירות לפי חוק הטיס:

י.ה. קלינגהופר:
האפשרות הזאת לקיים דיון מקוצר, לא
שוללת מהתביעה לגרום לכך שלא ייעשה
שימוש בדרך זו, אלא בדרך הרגילה של כתב אישום והטלת מאסר.
האם נשארת הברירה בידי התביעה ללכת באחת משתי הדרכים?

י. קרפ:
לא. אין חובה על התביעה. יש ברירה
לתביעה ללכת באחת משתי הדרכים האלה.

חוק הטיס קובע כללים בקשר לקיום תנאי
התעופה. המדובר בהחזקת אוירון, התווים, החובה לנחות ולהפריא
בשדה תעופה, נתיבי טיסה של אוירונים, ועוד. אלה דברים שמקבילים
לתקנות התעבורה ביחס למכוניות.

י.ה. קלינגהופר:
אני מציע לכתוב בשני המקרים: תקנות
שהתקנו וצוים שניתנו על פיהן.
זה ניסוח מקובל בחוקים.

י. קרפ:
הצוים כאן מיותרים, כי לפי פקודת
הפרשנות, תקנות כוללות צוים.

י.ה. קלינגהופר:
את צודקת, המונח תקנה הוא מאד רחב לפי
פקודת הפרשנות. אבל אם חיקוק מסוים
משתמש פעם במונח תקנות ופעם במונח צו, לא הייתי מפשט
זאת בעקבות הזדמנות זו.

ה ו ח ל ט

לאשר את התקנות כמבוקש. גבי קרס,
תבדוק את הנוסח ותתקנו - אם תמצא
לנכון לעשות זאת.

הישיבה ננעלה בשעה 10.50

י.ה. קלינגהופר: את צודקת, המונח תקנה הוא מאד רחב לפי
פקודת הפרשנות. אבל אם חיקוק מסוים
משתמש פעם במונח תקנות ופעם במונח צו, לא הייתי מפשט
זאת בעקבות הזדמנות זו.

ה ו ח ל ט

לאשר את התקנות כמבוקש. גב' קרס
תבדוק את הנוסח ותתקנו - אם תמצא
לנכון לעשות זאת.

הישיבה ננעלה בשעה 10.50